

ПОЛІТИКА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ЩОДО НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Зігунов В.Ю., студент 3 курсу юридичного факультету
Сумського національного аграрного університету
Михайліченко М.А., кандидат історичних наук, старший викладач
кафедри державно-правових дисциплін та українознавства
Сумського національного аграрного університету
Калюжна С.В., старший викладач кафедри міжнародних відносин
Сумського національного аграрного університету
(Україна)

Перша спроба правового регулювання взаємовідносин між українцями і представниками національних меншин Східної Галичини припала на складний період українського державотворення 1918-1919 рр.

Національне питання гостро повстало перед створеною в жовтні 1918 р. Українською Національною Радою. В одному зі своїх перших постанов Рада закликала національні меншини делегувати своїх представників до її складу «в кількості, відповідаючій їхньому числу населення».

Наступним кроком щодо забезпечення прав національних меншин стало створення 18 листопада 1918 р. інституту державних секретарів для єврейських, польських та німецьких справ в складі уряду ЗУНР. За кілька днів до цього, 13 листопада 1918 р., Українська Національна Рада прийняла «Тимчасовий Основний Закон» в якому, крім іншого, йшлося про надання національним меншинам права національно-культурної автономії [2, 156-157].

Важливим кроком на шляху до запровадження в життя конкретних механізмів національно-персональної автономії став закон про вибори до Сейму Західної Області УНР від 15 квітня 1919 р., відповідно до якого національним меншинам, пропорційно до їхньої чисельності, забезпечувалось представництво в парламенті. На той час в ЗУНР 70 % мешканців були українцями, 15 % - поляками, 12% - євреями і 3 % - німцями. Виходячи з такого співвідношення, з 226 депутатів Сейму 160 мали бути українцями, 33- поляками, 27 – євреями і 6 - німцями. Депутатів передбачалось обирати у 12 виборчих округах. Для обиравання депутатів – євреїв мало бути створено п'ять

округів: 1) Тернопіль, Золочів, Бережани – 6 місць у парламенті; 2) Самбір, Сянок, Перемишль – 5 місць; 3) Львів – 7 місць; 4) Станіслав, Стрий, Чортків – 7 місць; 5) Коломия – Буковина – 4 депутатські мандати. За депутатів будь-якої національності повинні були подавати голоси лише виборці однойменної національності. Активне виборче право надавалось громадянам з 20 років, пасивне - з 28. Голосування мало бути загальним, безпосереднім, рівним, таємним і пропорційним [4, 183-185].

Принцип пропорційного представництва був застосований і в розбудові судової влади краю. Згідно ухваленому 21 листопада 1918 р. закону «Про тимчасову організацію судів і влади судейської» зі 104 суддів окружних судів 17 мали бути євреями [4, 191-195].

Узимку-навесні 1919 р. Українська Національна Рада ухвалила й інші закони, які стали вагомими кроками на шляху практичного втілення засад національно-персональної автономії в життя. Перший з них – закон про використання мови в діяльності органів державної влади. Визначивши статус української мови як державної, закон від 15 лютого 1919 р. стверджував: «Законно признаним національним меншинам полишається свобода уживання як усно, так і в письмах їх матірної мови в урядових зносинах з державними властями і урядами, публічними інституціями і державними підприємствами». При цьому громадські установи мали надавати відповідь прохачеві його рідною мовою [3, 46].

Одночасно залишалось чинним рішення Державного Секретаріату від 10 листопада 1918 р. про необхідність публікації законів, урядових постанов і усіх документів, що мають загальнодержавне значення українською, польською, німецькою і єврейською мовами [4, 241-242].

Також було зроблено важливі кроки до розбудови національних шкіл. Так, закон про основи шкільництва від 14 лютого 1919 р. гарантував національним меншинам право на власні школи, для цього необхідно було лише зареєструватись в Секретарстві освіти [1, 257].

Підводячи підсумки, можна зробити висновок що, незважаючи на короткий період державотворення на західноукраїнських землях і надзвичайну складність цього процесу, влада ЗУНР змогла приділити особливу увагу справам національних меншин. Було розроблено і частково впроваджено в життя цілу низку законів і урядових постанов спрямованих на розбудову національно – культурної автономії, демократії і національного рівноправ'я. Серед них можна виділити: Закон про основи шкільництва від 14 лютого 1919 р., Закон про використання мови в діяльності органів державної влади від 15 лютого 1919 р., Закон про вибори до Сейму від 15 квітня 1919 р. інші правові акти які створювали умови не лише для культурного, а й для політичного розвитку національних меншин Східної Галичини.

Використана література:

1. Гон М. «Єврейська вулиця» Західноукраїнської Народної Республіки. *Хроніка 2000*.1998. № 21-22. С. 252-260.
 2. Костів К. Конституційні акти відновленої української держави 1917-1919 років: їхня політико – правова якість. Торонто: Смолосип, 1964. 186 с.
 3. Тищик Б. Західноукраїнська Народна Республіка (держапарат і законодавство). *Право України*. 1994 . № 5- 6 . С. 16 -29.
- Тищик Б.Й. Західноукраїнська Народна Республіка (1918 – 1923). Історія держави і права . Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с